

akkerbouw

Peter Kooman is lector Aardappelketen en sectorinnovatie aan CAH Vilentum in Dronten. “Een **betere organisatie verhoogt de marges** in de aardappelketen.”

‘Marges eerlijk verdelen in aardappelketen’

Peter Kooman (50) studeerde in 1989 af aan Wageningen UR. Aan de universiteit van Californië (VS) verdiepte hij zich in fysiologische ouderdom van pootgoed en aardappelselectieprogramma's. In 1995 promoveerde hij op de interactie tussen klimaat en genotype van aardappelen. Vanaf 1 november 2014 is hij lector Aardappelketen en sectorinnovatie aan CAH Vilentum in Dronten. FOTO: KOOS GROENEWOLD

PETER Kooman is terug bij zijn wortels. Zijn vader teelde aardappelen op het ouderlijk bedrijf in Burgh-Haamstede (Zld.). Kooman bezorgde in zijn jeugd de aardappelen bij campingwinkels langs de Zeeuwse kust. Op 1 november vorig jaar startte hij als lector Aardappelketen en sectorinnovatie aan CAH Vilentum in Dronten (Fl.). Net als in zijn jeugd houdt hij zich nu weer bezig met aardappelen, maar dan anders. Als lector brengt hij de aardappelketen, het onderzoek en het onderwijs bij elkaar. “Je kunt veel van elkaar leren. En als het lukt de aardappelketen beter te organiseren, kun je de productie beter afstemmen op wat de markt vraagt. Dan zijn in de hele keten kosten te besparen en hogere marges te realiseren.”

Wat is een lector?

“Ik ben als lector een centraal aanspreekpunt tussen het bedrijfsleven, het onderwijs en het onderzoek. Begin februari komt een groep vertegenwoordigers uit de hele aardappelketen hier samen in Dronten. We gaan hen vragen wat het lectoraat kan bijdragen aan een betere aardappelketen.”

Kent u de aardappelketen?

“Ik heb onderzoek gedaan naar aardappelen tijdens en na mijn studie plantenteelt. Vanaf 2002 adviseerde ik bedrijven en organisaties, ook buiten de akkerbouw. Als adviseur heb ik groentefazetorganisaties Greenery en ZON bijgestaan in het opzetten van aanvoerprognoses in het kader van ketenomkering, waarbij de consument centraal staat en niet de teler.”

Waarom stelde CAH Vilentum het lectoraat in?

“Het lectoraat Aardappelketen en sectorinnovatie is helemaal nieuw. Het is ingesteld in samenwerking met het Agrofoodcluster in Emmeloord. CAH Vilentum heeft de grootste akkerbouwopleiding in Nederland en wil zich met die opleiding meer profile-

ren en professionaliseren op het gebied van de aardappel en de keteninnovatie. In Emmeloord zitten veel bedrijven die aardappelen kweken en verhandelen. Ik denk dat in de aardappelketen verbeteringen mogelijk zijn. Daarnaast wordt veel onderzoek gedaan, maar het gebeurt versnipperd. Daarom is de lector als aanspreekpunt voor de hele sector van toegevoegde waarde. Ook gaan veel mensen in het aardappelonderzoek binnenkort met pensioen. Er zijn weinig mensen die hun plaats kunnen innemen en het is belangrijk dat die kennis bewaard blijft.”

Hoe komt dat?

“In de jaren tachtig en negentig is veel bezuinigd op onderzoek. Daardoor zijn banen verloren gegaan en was er weinig instroom van jonge mensen. We hopen via het lectoraat studenten te interesseren voor de aardappelsector. Dat doen we onder meer door proefvelden aan te leggen hier in Dronten. Door studenten daar nauw bij te betrekken, proberen we hun interesse te wekken. In samenspraak met het bedrijfsleven en onderzoeksinstituten kunnen we stages voor studenten regelen. Uiteraard hopen we dat studenten uiteindelijk gaan werken in de sector.”

U zei net dat in de aardappelketen verbeteringen mogelijk zijn. Wat kan beter?

“Veel bedrijven werken naast elkaar, niet alleen in de verwerking, maar ook in onderzoek en onderwijs. Door dat beter op elkaar af te stemmen, kan kennis gaan stromen. Ons uitgangspunt is dat de projecten die we samen met het bedrijfsleven doen, kennis opleveren waarmee alle partijen in de aardappelketen hun voordeel kunnen doen.”

Wat zijn volgens u de sterke punten van de aardappelsector?

“De Nederlandse aardappelsector loopt voorop in de wereld als het gaat om het leveren van kwaliteit. ➔

Dat geldt zowel voor pootaardappelen als voor consumptieaardappelen. Wat daarbij helpt is dat het Nederlandse klimaat zeer geschikt is voor het telen van aardappelen. Daarnaast is de infrastructuur goed op orde. Maar de sector moet wel blijven innoveren om de huidige toppositie te behouden.”

Wat zijn verbeterpunten?

“De afstemming binnen de keten kan beter. Als de keten efficiënter wordt georganiseerd, is er voor alle ketenpartijen meer uit te halen. De consument is het uitgangspunt. Vervolgens ga je bepalen welke aardappelen waar en op welke manier het beste geteeld kunnen worden. Dan kun je ook vaststellen hoeveel aardappelen je daar voor nodig hebt. Dat bespaart kosten en je kunt de beste kwaliteit leveren voor dat bepaalde marktsegment. Dit is het verst doorgevoerd in de pootaardappelketen. Maar ook de con-

sumptieketen kan op zo'n manier worden geoptimaliseerd. Hoewel dat bij de tafelaardappelen al aardig is gelukt. Vroeger werden Bintjes die te klein waren voor de fritesproductie, verkocht als tafelaardappelen. Nu zijn voor dat marktsegment specifieke rassen beschikbaar.”

De verwerkers willen steeds meer aardappelen op contractteelt geleverd krijgen, in plaats van dat ze aardappelen moeten kopen op de vrije markt. Gaat het de goede kant op?

“Contractteelt helpt om een betere afstemming in de aardappelketen te realiseren. Dan kun je afspraken maken over het areaal, het ras en het tijdstip dat de aardappelen worden afgeleverd. Bij een goede afstemming verdienen alle partijen meer, omdat ze dezelfde doelstelling hebben. Zo kunnen de kosten in de keten dalen.”

Nederland telt ruim 6.500 telers van consumptieaardappelen en een handvol verwerkers. Dat is een onevenwichtigheid in de keten.

“In een goed georganiseerde keten moet geen sprake zijn van handelen uit een machtspositie. De schakels in de keten moeten elkaar wat gunnen.”

Toch lijkt het me lastig die afstemming in de keten van de grond te krijgen. Ook de verwerkers beconcurreren elkaar op een competitieve afzetmarkt.

“Kijk eens naar de bietensector. De bietentelers profiteren mee van de marges die de bietenverwerker maakt. Ik snap dat dat in de aardappelketen lastiger is, omdat Nederland meerdere aardappelverwerkers heeft en maar één bietenverwerker, die ook nog eens onderdeel is van een coöperatie. Maar de voordelen van een goed georganiseerde keten zijn on-

‘Hoe organiseer je de aardappelketen? Dat is een belangrijke vraag’

miskkenbaar wanneer iedereen dezelfde doelstelling nastreeft, ook voor de aardappelketen. Een voorwaarde is dat de marges eerlijk worden verdeeld over de teler, de verwerker en de afnemer. Als je de marges niet eerlijk verdeelt, kijken de ketendeelnemers naar de korte in plaats van de lange termijn. Op de korte termijn kan een teler of verwerker wellicht eens een extra marge halen op de vrije markt. Maar voor de lange termijn zijn de afwisselend diepe prijsdalen en hoge prijzen minder rendabel en dus ongewenst.”

Een betere ketenorganisatie levert volgens u hogere marges op. Welke mogelijkheden ziet u nog meer?

“Innovaties zoals Smart Farming Technology – de combinatie van precisielandbouw, slimme teeltstrategieën en ondernemerschap – en het

gebruik van big data, gaan een belangrijke rol spelen. Tot nu toe worden aardappelen per perceel bemest en bespoten. Straks is dat bij wijze van spreken per plant mogelijk. Dat levert uniformere aardappelen op van een hogere kwaliteit en ook een hogere opbrengst. Maar de differentiatie in aardappelen die je aanbrengt bij de teler, moet uiteraard ook verder in de keten worden doorgevoerd. Als je aardappelen van verschillende telers in het koelhuis door elkaar mengt, heeft die differentiatie op de akker geen zin.”

Begin februari gaat u praten met vertegenwoordigers uit de aardappelketen. Wat verwacht u daarvan?

“Daarvan heb ik nog geen vastomlijnd beeld. Ik ben net begonnen als lector. Maar ik wil graag met de sector praten om te kijken hoe het lectoraat van meerwaarde kan zijn. Ik wil ook graag mijn ervaringen met ze delen.

Ik heb begin deze eeuw de groenteafzetorganisaties Greenery en ZON geadviseerd over een betere afstemming in de keten. Voorheen leverden de telers groenten en fruit aan de veilingen. Die verkochten het door aan de afnemers. Dat werkte niet meer, omdat de afnemers steeds meer eisen stellen aan de producten die ze aan de consumenten verkopen. Ik heb destijds geadviseerd hoe de Greenery en ZON met behulp van aanvoerprognoses de keten beter kunnen organiseren. Als je afnemers willen dat je een bepaald product op een bepaald tijdstip levert, hoe organiseer je dat dan bij je telers en binnen je bedrijf? Dat is ook voor de aardappelketen een belangrijke vraag. Het lectoraat wil een rol spelen in het zoeken naar goede antwoorden.”

Jan Engwerda

Samenwerking in de aardappelketen

Het lectoraat Aardappelketen en sectorinnovatie is ingesteld door hogeschool CAH Vilentum in Dronten in samenwerking met het Agrofoodcluster in Emmeloord. CAH Vilentum maakt deel uit van de Aeres Group, samen met Groenhorst College (mbo), Stoas Vilentum Hogeschool en Kenniscentrum Agrofood en Ondernemen. Het Agrofoodcluster is een samenwerkingsverband van bedrijven en houdt zich bezig met het verspreiden van kennis, het stimuleren van innovaties en het bijstaan van bedrijven in marketing en ontwikkeling.